

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu
se primesc. Manuscriptele
nu se retrimit.
INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
următoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukes Nachf.
Max. Augenthaler & Emerich Losner.
Heinrich Sobalek. Rudolf Mosse.
A. Oppelke Nachf. Anton Oppelk.
In Budapesta: A. V. Goldber-
ger, Ekstein Bernat. In Ham-
burg: Maroyl & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
riă garmond pe o colonă 6 or.
și 30 or. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tariful și învoială.
RECLAME pe o pagină a 8.a o
seriă 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXI.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumer la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30, etajiu
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dușul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 or.
v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 104.

Brașov, Luni-Marti 12 (24) Maiu.

1898.

„Nu ne scriem Unguri!“

Multe s'au scris și s'au vorbit și multe fapte revoltătoare s'au citat și s'au dovedit în scris și prin graiul viu privitor la așa dîsa maghiarizare a numelor, pe care unul din consilierii Majestății Sale, ministrul de interne unguresc, a numit-o „o mișcare salutară, care trebuie să fie promovată în cercuri cât mai estinse“ și încă chiar de către funcționarii administrativi, cărora li-a pus-o la inimă această ministrul prin faimosul ordin-circular dela 5 Februarie 1898.

S'au adus în cursul discuțiilor asupra acestei nenorocite mișcări de maghiarizare multe exemple, cum s'a făcut presiune în acea direcție asupra impiegaților dela drumurile de fier și altor funcționari inferiori, ba chiar și asupra unor impiegați de pe la institute private și dela fabrici, ce stau sub conducerea unor șovinisti de specia cea mai încarnată. Nu ne aducem aminte însă să se fi ivit până acuma un cas ca acela, pe care ni-l comunică un călător despre o încercare, ce s'a făcut în comitatul Albei-inferioare, de-a constringe chiar și pe muncitorii țărani să-și lapede numele lor cinstit românesc și să se scrie cu nume străine cu accent unguresc.

Casul, despre care vorbim, s'a petrecut astfel: Un ôre-care Andrassy, administratorul, séu, cum ăice poporul, dirigătorul deia moșia din Mihalt a lui Kovrig, — armean, care s'a îmbogățit pe spinarea Românilor din Blașiu, mai ales prin exploatarea morilor de acolo — nu vré să mai dea țeranilor români cucuruz de săpat pe a treia parte, decă nu-și vor maghiarisa numele.

Cum le va fi explicat, acest epistat de moșia armeanesc, cum nu țeranilor noștri condiția, ce li-o puse, nu scim, dér ei au înțeles în cele din urmă ce vré și, cu tôte că bietii ômenii sufer ađi mai mult ca orî și

când de cele mai mari neajunsuri, lip-sindu-le în mare parte chiar și hrana de tôte ăilele, ei s'au uitat drept în ochii acelu Andrassy și i-au răspuns cu mândria și cu hotărîre: „Nu ne scriem Unguri, domnule! Decă nu ne dai cucuruz de săpat, vom lua straița și băta și vom pleca de aici, căci dór este destul pămênt în lume, dér ferescă Dumneđu să ajungem să ne mance rușinea obrazul!“

Intrebați fiind, decă toți au fost de un gând și decă nici unul n'a șovăit, unul dintre ei a răspuns: „Nu ne-am scris nici unul Unguri, și așa ne-am înțeles, că decă se va scrie vre-unul din noi, îl scótem din sat ca pe un rîios!“

Acesta e cazul cel mai nou.

Orî și cum, dér tot la țeranul nostru trebuie să ne întorcem, ca să aflăm adevărata interpretare a situațiunei în înțeles curat românesc.

Noi vorbim de „maghiarizarea numelor“ și această nisuință a adversarilor o luăm și caracterisăm în diferite chipuri, dér par' că totuși nu i-am găsit adevărul sens, căci ce va înțelege țeranul nostru sub cuvintele „maghiarizare a numelui?“ El va ride, orî va da din umeri. A trebuit să vină cineva și să facă o astfel de propunere țeranilor noștri, în chipul arătat, pentru ca ei cucugetarea și cu simțul lor primitiv să dea lucrului adevărul înțeles.

Ceea ce se urmărește prin acea „mișcare salutară“ a maghiarisărei numelor — n'ar mai fi, — pe care o pãrtinesce și o sprijinesc cu atâta zel și stăruință însu-și ministrul de interne, nu este numai o simplă schimbare a numelui, ca să suné unguresc, ci este ceva mai mult: a te scrie Ungur.

A te scrie Ungur nu însemnă numai a-ți maghiarisa numele; au fost și mai înainte și sunt mulți dintre noi, cari au nume cu sunet unguresc, dér această nu i-a împiedecat și nu-i împedecă să fiă cei mai buni și mai conșciențioși Români. Ce se cere însă dela ômenii, cari atêrnă

intr'o privință séu alta dela superiorii séu patronii lor șovinisti, este mai mult decă atâta, este ca să se scrie cu trup și suflet dușmanilor neamului lor și să dovedescă printr'asta, că nu numai cu numele, dér și cu fapta sunt gata a se lăpêda de naționalitatea lor și a se da astfel pentru tot-déuna legați și subjugați, în schimbul unui os de ros.

Acésta va să ăică a te scrie Ungur. Țeranii români dela Mihalt au dat adevărata interpretare scopului, ce-l urmăresc adversarii noștri cu acea pornire nefastă și neună a lor.

La ce rezultate duce agitația, ce se face la însă-și inițiativa guvernului unguresc pentru maghiarizarea numelor, reiese din cazul despre care vorbim. Până și asupra țeranilor noștri au început a se face, cum vedem, cele mai miserabile presiuni în direcția acésta. Jidovii și Armenii sunt cei dintâi la orîce faptă escentrică de intoleranță națională căci, ca ômenii speculațiunei, interesul lor este de-a se lînguși la cei dela cãrmă, sădind tot-odată desbinarea între popórele țerei.

Tôte svircolirile însă nu le vor ajuta nimic adversarilor noștri, orî cât de zeloși sprijinitori ar găsi între amintitele seminții, cari au fost inoculate în trunchiul maghiar, căci orî încãtrău s'ar îndrepta, de pretutindeni le va rêsuna strigarea: Nu ne scriem Unguri!

Pactul dintre Austro-Ungaria și Rusia.

Am arătat într'unul din numerii trecutți cuprinsul acelu „pact secret“ dintre Austro-Ungaria și Rusia, cu publicarea căruia „Frankfurter Zeitung“ făcú sensația în lumea întregă. Publicația diarului german a fost desmintită în aceeași ăi, și a desmintit-o chiar contele Goluchowski într'una din ședințele delegațiilor austro-ungare.

Intréga pressă europenă s'a ocupat și se ocupă cu cele ce le-a scris marele diar german din Frankfurt, și cu tôte desmintirile oficiose, se pare, că pactul există într'adevăr.

„Berliner Neueste Nachrichten“, organul berlines al principelui Bismark, ăice, că acest pact secret acopere pe Rusia față cu orîce greutate, ce ar puté să i-o pricinuescă ambiția statelor din Balcani. Prin ajutorul acestui pact Rusia capetă mână liberă intru a-și concentra puterile în Asia. Cumcă publicația lui „Fr. Ztg“ despre pactul secret austro-ungaro-rus corespunde faptelor, e verosimil chiar și în urma scirilor strecurate mai înainte în opinia publică.

„Berliner Tagblatt“ vede în acest pact victoria acelei politice, care a urmat-o până la mórtea sa archiducele austriac Albrecht. Din acest pact este ușor a-se ghici, că Austro-Ungaria a lăsat Constantinopolul în cercul de influență al imperiului Țurilor, pe când cei din Petersburg dau voie cabinetului din Viena a strébate până la Salonic.

„Rheinische Kurier“ ăice, că cuprinsul pactului corespunde situației actuale, așa că desmintirea e aprópe vrednică de compătımire. Deja înainte cu 22 de ani, cu ocazia întêlnirii celor trei împêrați, acéști ideii și-a aflat expresiune deplină. „Hegemoniă austriacă, séu rusescă“ în Orient, a fost adese-orî lozinca, și rivalitatea dintre celea două state era p'aci să pună în flăcări lumea.

„Kölnische Zeitung“ ăice, că între Rusia și Austro-Ungaria s'a stabilit o învoială în timpul vizitei împêratului Francisc Iosif la Petersburg, prin urmare desmintirea oficiosă n'ajunge mult.

„Temps“ din Paris primesce din isvor vienes confirmarea existenței pactului, însé cu observarea, că el este mai mult o „Entente cartographique“. Corespondentul vienes al fôiei parisiene scie din isvor acreditat, că Goluchowski luând conducerea afacerilor esterne, a simțit necesitatea, ca tripla alianță, care este numai o convenția militară, să fiă augmentată astfel, că cele trei imperii să se sprijinescă împrumutat în planurile și dorințele lor politice. Contele Goluchowski s'a adresat mai întâiu către Germania, unde însă a fost primit fôrte rezervat, dându-i-se

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

FRATRICID.

De Edgar Poë.

Acum șeptespredece ani trecui în Franca, ca să-mi continú studiile sub supravegherea renumitului pictor Paul Delacroche. Când am ajuns, marele măstru lipsea din Paris, și eu mă folosii de timpul liber, ca să cutreer galeria de galerie, biserică de biserică în extasul admirației, visării și speranței. Multe ăile le petrecui în Luvru, care pentru mine era un adevărat templu sfânt, unde contemplant cu admirația operele artiștilor talentați, până când lacrimile unui extas copilăresc imi umeđiau ochii și puneau un vël subțire înaintea tablourilor sante.

Intr'o diminéță de Iunie cercoetai și galeria de tablouri a Luxemburgului. Tocmai căduse o plóie repentină și picurii clari străluceau încă pe frunțele acașilor. Sórele éráși apărú pe cerul înseninat; statui albe

se zăriau icf și colo prin boschete întunecóse, și boltitura cea mare de sticlă a Observatorului cerca să retrimită razele luminei puternice a ăile. Cu părere de réu pãrșii admirabila grădină și intrai pe o mică ușe laterală, care conducea la apartamentele superioare ale palatului. De ôre-ce de present mă aplica studiului șólei vechi artistice, simții fôrte puțin interes față de operele contemporanilor mei și treceam neattent din sală în sală, privind din când în când câte un cap de operă al lui Delacroche, séu Flandrin. În colțul cel mai întunecos al unei săli mic, réu lunate, zării un tablou, ce deștepta în mine cel mai mare interes. Obiectul era: „Cain, după omorirea lui Abel“; numele pictorului: Camil Prevost.

Nicî-odată în viața mea nu voiú uita gróza, de care fui cuprins, când imi aruncau privirea asupra înfiorătorului tablou. Nicî-odată nu voiú uita peisagiul acela suprafresc plin de bănuială, nicî fața lui și mai suprafrescă, și mai plină de bănuială. Omoritorul stetea la marginea unei pră-

păstii sêlbatică cu capul întors pe jumătate, ca și când ar fi privit peste umér pe cel care-l fixa. Sórele roșu, ca sângele, se cufunda pe orisont îndêrétul unei păduri posomorite de brađi. Cerul și oceanul erau scăldate într'o văpaie arămie. În planul din față se tîra un melc printre buruenile scărbóse și un corb plutea prin aer, ca și când ar presimți sânge cald de om. Orî cât de puternic ar fi influențat subiectul asupra privitorului, influința cea mai curiósă a tabloului zăcea în minunata poezie a execuției. Domnea o unitate dramatică de nedescris peste tot, o atmosferă a morții și a grózei, care turbura aerul. Fața lui Cain era ceva, ce te înfiora până în suflet. O sudóre rece în picurî vizibil îi curgea de pe frunte, ér ochii lui păreau pironiți asupra unei fețe inspăimântătoare. Chiar marea din planul posterior apărea gróasă și fără viață, ér arborii erau asemenea unor mánunchiuri colosale de pene pe un sarcofag.

Când éșii din misterioasa sală în frumoasa ăi de Iunie, lumina cea clară a só-

relui mă orbi și intrai într'o aleă umbrósă, să mă răcoresc. Priveliștea tabloului mă urmărea peste tot. Se așternea deja giulgiul de séră peste pămêntul bolnav, și el tot mă urmărea. Zadar nice 'mî erau încercările să mă scap de acéști urmărire; mă dusei într'un teatru, dér risul, musica și lumina, tôte erau pentru mine de nesupportat. În sfêrșit mă îndreptai acasă către cărțile mele, dér nu putui ceti... ér somnul alinător fugi departe de patul meu.

A doua ăi des de diminéță eram în Luxemburg. Sosisem pré de vreme și abia putui aștepta de nedumerire până ce se deschise galeria. Intréga ăi privii tabloul cel plin de mister; mă hotărîi să-l copiez și a doua ăi steteam deja înaintea stativului meu. Din momentul acesta tabloul începu să influințeze asupra mea într'un mod extra-ordinar; mă temeam de el, și cu tôte acestea nu mă puteam depărta. Simțiam, că sănătatea mea suferé, nervii mei se agitau până la durere; somnul și pofta de mănecare mă pãrșiseră cu totul. La cel mai ușor sgomot tresăream de spaimă, é-

răspuns nesigur și evasiv. Mai târziu, când s'a stabilit contravisita împăratului Francisc Iosif la Petersburg, contele Goluchowski a adresat o întrebare scripturistică lui Muraviev, dacă Rusia este aplecată a tracta cu acesta ocaziă cu Austro Ungaria asupra unor cestiuni, care le interesează pe ambele, mai ales în Orient. Rusia a răspuns, că nimic nu împiedică tratările. În urma acesta s'au ținut mai multe consilii ministeriale în Hofburg, la cari a luat parte șeful de stat major Beck, ale cărui espunerî obiective au avut mare efect. Beck a mers de-asemena la Petersburg cu Francisc Iosif, și după îndrumările lui s'au pregătit notele din Iunie 1897, prin cari s'au regulat sferile de interese ale Rusiei și Austro-Ungariei în Balcani și la Dunărea de jos.

Dintre diarele mari engleze „Standard” dice, că publicarea pactului este confirmarea scirilor, ce le-a adus înainte c'un an, că Rusia și Austro-Ungaria ș'au împărțit sferile de interese în Balcani.

„Daily News” reproduce desvélirile lui „Frankfurter Zeitung” sub titlul: „Impărțirea Turciei”.

În urmă amintim ce scrie din nou „Frankfurter Zeitung”:

„Desvélirea învoelilor secrete a fost desmînțită de diplomați, și abia mai târziu a eșit la ivelă, că comunicarea lor e corectă. Pactul „secret” nici n'ar putea fi „secret”, decât n'ar fi desmînțit. N'am comunicat din cuvânt în cuvânt acest pact, ci numai cuprinsul lui”.

Echoul dela Peșta.

Oficiose „Politische Correspondenz” din Viena i-se raportază din Budapesta „privitor la ajutoarele, ce s'au dat din Bucuresci de către stat scólelor române din Ungaria”, următoarele:

„Guvernul (unguresc) nu ridică nici o obiecțiune în contra primirii de rente fundamentale, basate pe un titlu de drept privat, pe cari a-le plăti este datore România, decât și întrucât aceste sume se vor da celor în drept prin mijlocirea organelor guvernului unguresc.

„Se n'înțelege de sine însă, că ministerul de culte își susține dreptul de a esamina fundamental aceste preținse titluri de drept privat. Este sigur, că de fapt există astfel de titluri de drept. Așa de pildă, biserica Sf. Nicolae din Brașov are teritorii în România la Meteleu, Semlic, muntele S. Ilia, munții Prișoa și Valea neagră, a căror venite constituie parte de avere neînstrăinabilă bisericăscă. În alte cazuri însă — și acesta este a-se accentua cu doosebire — titlul de drept al preținsei de despăgubire pentru fundațiunî ce s'au prescriș și pe care îl au scólele din Ardeal față cu România, e numai o ficțiune, care servește la aceea, ca prin această formă, la aparență neescepționabilă, să se încunjure contestarea, ce-ar provoca primirea unei subvenții dela un stat străin.

După lege adecă, le este oprit scólelor cu caracter public și bisericelor a primi astfel de ajutor. E de înțeles dér, că scólele din Ardeal n'au primit ajutorul de stat român în forma ilegală și odioasă a subvențiunii și darului, ci sub titlul unei despăgubiri pentru fundațiunî retrase și secularisate. Guvernul unguresc însă este firm decis a pune capăt acestei situații îngrijitoare și nu se dă înderăt chiar nici dela jertfe însemnate bănesci, ce trebuie să fiă aduse în interesul cauzei. Ministrul de culte și instrucțiune publică Wlassics, a adresat un rescript Consistoriului gr. or. ca susținător de scólă, în care îl asigurază, că, între marginele unor anumite modalități, dă deplină despăgubire pentru sistarea ajutoarelor primite din Bucuresci. Consistorul greco-ortodox, pe lângă aceea, că se liberază astfel de situația penibilă creată prin primirea unei subvenții externe, are tot-odată garanța liniștitoare, că, grație liberalității guvernului ungar, scopurile culturale și scolastice române n'au să sufere nici cea mai mică scădere, ci se vor împărtași de sprijin și promovare îndestulătoare din partea ministrului de culte și instrucțiune publică”.

Un nou soi de dare. Ministrul unguresc de interne a pus pe biroul Camerei un proiect de lege privitor la „acoperirea cheltuelilor pentru îngrijirea publică a bolnavilor”. Prin acest proiect guvernul își arógă dreptul de-a arunca asupra cetățenilor contribuabili un nou soi de dare sub titlul: *arunc de dare pentru îngrijirea bolnavilor*. Această dare va avea s'atorască guvernul din an în an, după libera sa chibzuintă, putend să se urce chiar până la 5% a dărei directe către stat.

La tótă întemplantarea, pasul acesta a guvernului e foarte caracteristic în felul său, mai ales acum, când mișcarea pentru reducerea dărilor a luat așa mari dimensiuni în sinul poporațiunii din Ungaria. În loc de reducerea, guvernul vine cu proiect pentru o urcare și mai mare a dărilor de până acum, și încă într'un chip, ce tinde a investi guvernul cu o putere, ce compete numai legislațiunii!

La acestea o fóiă clericală din Budapesta esclamă:

„Bucură-te națiune maghiară, căci și așa până acum nu ți a fost de-ajuns povara îngrozitoarelor dări, ce te apasă! Nici majoritatea, nici corifeii stângei estreme nu cred, că și dările de până acum sunt ne mai suportabile! Ți tu, țără săracă, care și așa ești atât de jăfuită, rabdă mai departe; privesce cu mâinile legate la devastările pestelor morale și trupesci, ér mai pe sus de tóte plătesce cheltuelile, ce se aruncă în gâtul tău pentru victimele ajunse în spitaluri.”

W. E. Gladstone.

William Ewart Gladstone s'a născut la 29 Decembrie 1809 în Liverpool. Tatăl său, baronetul Sir John Gladstone, era unul dintre neguțătorii „regesci” ai acestui oraș. De abia eșise din colegiile dela Eton și Oxford, și fú ales la 1832 în cameră de către conservatorii din Newark. Aici atrase atențiunea lui R. Peel, care l'a făcut lord al tesaurului, ér în 1835 l'a numit subsecretar al coloniilor. Cădend primul minister Peel, Gladstone s'a retras în opoziție.

La 1841 Pell venind érăși la putere, numi pe Gladstone vice-president al oficiului comercial și-l primi în consiliul secret. El avea problema, de-a apăra politica comercială a guvernului în cameră. La 1843 deveni președinte al oficiului comercial, ér la 1845 primi portofoliul coloniilor.

La 1847 fú ales deputat de universitatea din Oxford. După câțva timp însă începură neînțelegerile lui cu conservatorii de cari s'a despărțit la 1851. La 1851 deveni érăși lord al tesaurului (ministru de finanțe) și ocupă acest post și sub lordul Palmerston până la 1855. În 1857—59 fú trimis în misiune specială la insulele-Ionice și în Iunie 1859 ajunsese érăși lord al tesaurului. El pregăti o transformare radicală a sistemului impositivelor.

Intr'aceea Gladstone deveni renumit nu numai ca bărbat de stat, ci și ca scriitor. Încă în 1838 a scris prima sa operă: „Statul în raporturile sale către biserică”. La 1845 a scris despre noua legislație comercială. La 1851 a scris renumita sa scrișore deschisă asupra stărilor din regatul ambelor Sicilii. În 1858 a scris opera în trei volume asupra lui Homer.

La alegerile din 1865, Universitatea din Oxford n'a mai ales pe Gladstone, ci l'au ales liberalii din Lancashire, și după mórtea lui Palmerston el a devenit conducătorul camerei comunelor. Aici întreprinse el o mare campanie pentru a desființa biserica privilegiată a Irlandei și de a separa în această țară, ruinată de o aristocrație clericală biserica de către stat.

În 1868, după retragerea lui Disraeli, ajunsese Gladstone pentru întâia órá în fruntea guvernului engles și reuși să separeze biserica irlandeză de către stat, să introducă alegeri secrete, actele irice și cassarea dreptului de-ași cumpăra grade oficeresci în armată.

Pe când Gladstone obținea succese pe terenul reformelor interne, el dovedea o mare slăbiciune în politica externă. După războiul franco-german, Rusia obținut revizuirea tractatului dela 1856 asupra neutralității Mării-negre și astfel se perdură rezultatele războiului din Crimeea. Opinia publică se pronunță contra lui Gladstone, acuzându-l, că sacrificase interesele Angliei în favoarea Prusienilor.

La alegerile din 1874, Gladstone cădú dela putere și se puse érăși pe scris. Se

ocupa și cu idea de-a se retrage dela conducerea partidei liberale, dér luă parte la debaterile parlamentului. În tóma anului 1876, broșura sa asupra atrocităților din Bulgaria făcú mare senzație. Gladstone se opuse în cameră politicei guvernului conservator, care avú ca rezultat pacea din Berlin. El se manifestă ca dușman jurat al Turciei.

În 1880, Gladstone ajunsese érăși la cãrmă. De rëndul acesta el se ocupă de cestiunea irlandeză, de a Egiptului și de cestiunea electorală. Îi succese a lãrgi dreptul electoral, democratizând astfel constituția britanică. La alegerile din 1886 érăși cădú liberalii cu Gladstone. Acesta însă continuă cu nouă puteri lupta în contra cabinetului Salisbury în parlament și în afară de parlament. El se ocupa de cauza Irlandei și se apropiă tot mai mult de partida irlandeză.

La 1892 ajunsese bérânul de 84 de ani a patra órá în fruntea guvernului. În febr. 1893 el prezentă din nou bilul Home-rule, care întâmpină mare rezistență din partea opoziției conservative-unioniste. Acesta făcú obstrucție, pe care însă Gladstone o înfrânse, făcend, ca camera să primescă bilul său. Dér camera lorșilor l'a respins totuși cu mare majoritate. Atunci Gladstone a dis, că disolvarea parlamentului ar fi în contra principiului constituțional.

La 8 Martie 1894 Gladstone și-a cerut dimisia din cauza unei grele suferințe de ochi, și de atunci bérânul om de stat și-a terminat cariera sa activă politică de 60 de ani și a continuat lucrările sale științifice până la începutul anului acestuia, când o bolă rea, numită nerosă a osului nasal, l'a silit să renunțe și la lucrarea sa literară. O operație nu l'a putut face din cauza bérânețelor înaintate, până ce, înfrânt de durerile, pe cari le-a suportat cu atâta eroism, a închis ochii pentru totdeauna în 19 Maiu a anului curent.

El lăsă după sine pe soția sa născută Catarina Glynne, și care era să serbeze în anul viitor nunta de diamant (60 de ani), și trei fi, dintre cari doi sunt deputați, ér unul preot în Hawarden.

Pe titluri Gladstone n'a dat nimic. El n'a vrut să primescă nici demnitățile de peer (magnat), ce l'a oferit de reșepte-orî.

SCIRILE ȚILEI.

— 11 (23) Maiu.

La mormântul lui Vasilie Moldovan. Din comuna Boziaș ni-se scrie: Rămășițele pămîntesci ale neuitatului Vasilie Moldovan zac în cimiterul bisericei române gr. cat. din Boziaș, la a cărei edificare răposatul și-a câștigat merite neperitoare. Un frumos și impunător monument de piatră, ridicat de membri familiei, împodobesce mormântul fericitului Prefect de legiune (III), care

când mergeam pe stradă, genunchii-mi tremurau. Chiar la pictat imi pierdusem siguranța mâinii și privirea clară a ochiului. O rađă de lumină cât de palidă n'o puteam suferi; nu puteam turna un singur pahar cu apă, fără ca să torn alături.

Acesta era primul stadiu al neliniștii mele; al doilea era cu mult mai periculos. O vrăjitorie bolnavă mă legase de tabloul acesta și tabloul de mine. Imi era ca și când n'ași putea trăi, decât numai în apropierea lui. Cain era un om viu, care posedea putere asupra mea și mă fulgera până n'ini-nă cu ochii săi cei mari, îngrozitori. Când s'era galeria se nchidea, ore întregi de-arëndul le petreceam în imprejurime atras de tablou, ca de-un magnet, și când cătră negrul meiđ al nopții mă adăposteam acasă și în sfârșit adormeam, năluca aceea, care mă făcea să sufer în ziua mare, mă urmărea până și în vis.

Zadarnice-mi erau tóte sfortările de a scăpa de această influință nefericită; era pré puternică pentru mine și n'aveam pe nimeni, ca să-mi dea mână de ajutor. În

sfârșit simții, că mă prăbușesc către nebuniă sau către mórte și că nimeni nu va jăli, sau plânge la mormântul meu. Cum să scap de această sórte blăstemată? Să scriu prietenului meu în Anglia?... sau să părăsesc Parisul?... imi lipsia energia pentru amendouă... eram sclavul lipsit de voință al tabloului și chiar de m'ar fi costat viața s'eu mintea, trebuia să rămăi.

Astfel era situația, când un tiner pușin mai în vârstă decât mine își aședă în aceeași sală stativul, cățiva pași departe de mine, ca să copieze un tablou. Prezența lui mă supéra; simțiam, că nu mai eram singur și mă temeam de o intrerupere.

Cu tóte acestea părea a fi un muncitor liniștit, purta respect tăcerii mele, astfel încât érăși mă simțeam, singur ca și mai nainte. Il chema, după cum aflai, Achille Désiré Leroy.

Starea mea psihică și fizică deveni tot mai slabă, mai fără putere. Și simțeam aprópe momentul, în care voiú cădú jertfă.

După-ameađa era păclóșă și apesă-tóre, ca și când s'ar fi apropiat o furtună;

nici cea mai ușoră adiere nu pătrundea în unghiul întunecos, unde steteam și lucram. Ochii cei mari și misterioși ai lui Cain pëtrunseră ca ace ascuțite în creierul meu. Capul mă durea; inima-mi bătea cu putere, ér pensula imi scăpă din mână. Deodată mă rësturnai pe scaun, scosei un țipet răgușit și-mi acoperii fața cu mâinile. „Sunteți bolnav”, auđii o voce în apropierea mea.

Privii împrejurul meu cu ochi mari deschis și vedui pe Achille Leroy lângă mine.

„Nu e nimica”, murmurai eu.

El clătina din cap. „Nu te-am pierdut un singur moment din ochi”, răspunse el. „D-ta ești bolnav.... D-ta n'ai lipsă numai de aer, ci și de-o altă ocupație. Tabloul acesta al lui Prévost e dăunător sănătății D-tale”.

„Trebuie să-l isprăvesc!” răspunsei eu, plin de fior.

„Despre faptul acesta vom mai vorbi”, replică Leroy; „înainte de tóte vino în aer curat, îți va face mai bine, ca tóte sfatu-

rile; proptesce-te de brațul meu; să mergem vre-o jumătate de órá în grădină!”

Eram ascultător, ca un copil, și-l urmai fără opoziție. Ne aședărăm pe o bancă retrasă, umbrită. La început nu vorbirăm nici un cuvânt.

„Nu faci bine să iai asupra-ți o muncă atât de periculoasă”, începú Leroy. „Trebuie să abđici în or-ice împrejurări!”

„Nu pot!” răspunsei eu.

„Și de ce nu? Dcă tabloul este comandat, póte fi socotit deja ca sfârșit”.

„Nu este comandă!” răspunsei. Am copiat tabloul din inițiativă proprie... sau mai mult, în urma muncii mele sufletesci... Și și-a lăsat mâna cea neagră asupra mea, încât nu mai pot scăpa”.

Mé privi cu necredință plină de compătimire drept în față.

„Dcă nu vréi să mă consideri nebun”, adausei eu, „voșc să-ți dau esplicarea vorbelor mele”.

(Va urma).

în anii viforoși ai revoluțiunii, cu cuvântul și cu fapta a luptat dela început până la sfârșit în șirurile prime ale entusiștilor naționaliști dela 1848/49. — Duminecă, în ziua de 3 (15) Mai, inimă pătrunse de pietate și recunoștință față de memoria ferocitului luptător, și-au adus aminte de el și i-au încununat monumentul, ér colina de pământ sub care-i zac osémintele, i-au presărat-o cu flori. O lată pantlică tricoloră a fost atérnată pe crucea monumentului; ea are pe-o parte inscripția: „In amintirea zilei de 3 (15) Mai; 1848—1898”, pe cealaltă parte cuvintele: „Români, puneți-vé încrederea în voi înși ră”, cuvinte, cu care neuitatul Român și entusiștul naționalist V. Moldovan și-a încheiat „Memoriile” sale asupra anilor 1848/49.

Protopopii noi. Aflăm din „Unirea”, că în ziua de Sânt-Georgiu, 5 Mai n. c., s'a făcut în Mureș-Uióra instalarea noului protopop al aceluia tract, d-l *Dr. Sebastian P. Radu*. Nefăcându-i-se poporului cunoscută ziua și óra sosirii, nu s'au putut lua măsurii pentru arangierea unei primiri deosebite. Cu tóte acestea, lăându-se vestea despre sosirea sa, lume multă alergă la biserică, unde noul protopop fú primit între urări entusiaste. Instalarea s'a făcut prin d-l Petru Moldovan. În vorbirea rostită cu această ocaziune, noul protopop declară, că „nimic nu va fi în stare a-l reținé dela împlinirea datorințelor împreunate cu oficiul său și nici când nu va lucra în contra intereselor bisericii și poporului său”. În fine s'a dat și un banchet în onórea d-sale. — Alt protopop nou este d-l *Iosif Costin*, parochul Sâmpetrului de Câmpia, care a fost numit *vice-protopop onorar*.

Prețioasele Metropolitului Vancea se vor vinde prin licitațiune, ce se va ținé în curtea metropolitană din Blășiú în 10 Iun. n. la 4 óre p. m. Aceste prețioase, ce aparțin rémasului réposatului Metropolit, constau din lanțuri de aur, cruci de pept de aur și de argint, și inele cu pietri scumpe.

Max Falk decorat. Faimosul mare mamelec guvernamental și suprem haham al celor dela „Pester Lloyd”, *Max Falk*, a fost decorat de către Majestatea Sa cu crucea mijlocie a ordinului Sf. Ștefan „în considerarea activității sale pe cariera politică și ca recunoștință a meritelor” — cum i-a dis ortacul său Banffy, felicitându-l în ședința de alaltăieri a delegației ungare.

Cercul literar al tinerimei din Constanța, constituit sub numele „*Ovidiu*”, desvóltă o activitate fórte frumoasă pentru cultura națională a Românilor Dobrogeni și mai virtos a celor din Constanța. Scopul, ce urmărește de-ocamdată această instituțiune culturală, este 1) de-a ridica nivelul cultural în orașului Constanța, ca și în tótă Dobrogea, prin înființarea unei *biblioteca universale*. Temeliile acestei bibliotecii sunt puse deja, și pentru sporirea ei comitetul a lansat un „apel către toți Românii din Dobrogea și din țéră”, rugându-i a contribui cu obolul lor fiá în bani, fiá în cărți. Numele dăruitorilor se vor publica și se vor păstra în arhivele cercului. — 2) Ținerea de *conferențe publice* cu intrare liberă. 3) Înființarea cu timpul a unei *școle de adulți*, unde și cei în vârstă se pótă învăța multe lucruri folositoare. 4) Înființarea unui *organ literar*, cultivarea artelor frumoase și ajutorarea școlărilor sêraci, dér silitori, cu haine, cărți etc. Acesta fiind scopul, sperăm, că apelul lansat de comitetul Cercului literar „*Ovidiu*” va afla résunetul dorit în inimile tuturor Românilor de bine. Primele apeluri adresate librarilor din România pentru mărirea „*Biblioteca Universale*”, după cum ni-se scrie, au și aflat un sincer ecou. D-nii librari: Socec și Sfetea din Bucuresci, P. Nicolescu din Constanța, Ignat Samitea din Craiova, V. R. Brăcăcescu din Călăraș, D. Ionescu și P. Apostoleanu din Brăila, G. M. Grigoriu și A. Hermely din Constanța: toți acești domni au dăruit cărți în valóre de câte 30—50—100 lei. Președinte al cercului literar e d-l Petru Vulcan, ér membri sunt vre-o 56, între cari și o dómná și vre-o 3 domnișóre.

10,000 de morți prin orcan. Pe insula *Sumbava* de lângă Iava a bántuit dílele trecute un orcan îngrozitor. Catastrofei i-au cădút jertfe 10,000 de vieți omenesce. Cadavrele zac cu miile în golful dela *Sumbava*. Acest orcan a bántuit și în America în statele Jova, Illinois și Viscounsin; 70 de persoane și-au pierdut viața.

Mare furt de dinamită. Din *Timișóra* ne anunță, că nisce făptuitori necunoscuți au strébătut sêptémána trecută într'o cameră a antreprenorului pentru construirea de drumuri din comuna *Coșteiú* și au furat 200 kilograme de dinamită. Bănuiala se îndreptéază contra socialiștilor.

De ale armatei române. Sâmbătă séra la órele 9 s'a făcut la Palatul regal ceremonia distribuirii drapelului bataliónelor 5 și 6 de vênători, create acum un an. Drapelurile au fost aduse la Palat, la órele 5 p. m., de către d. subdirector al arsenalului și de un adjutant al comandúrei pieței. Acestă ceremonie s'a sêvêșit în prezența d-lui ministru de resbel, a d-lor oficeri generali și superiori din garnisonă, precum și a comandanților celor două batalióne de vênători.

— Patru ofiteri, cari au terminat cu succes scóla română de réșboiú, d-nii căpitaní N. Rovinaru, Lupescu, Opreșcu și Berendei, vor pleca sêptémána această la Viena, unde sunt primiți ca atașai militari pe lângă statul-major austriac și vor lua parte la marile manevre ale armatei austriace.

— La manevrele de imbarcări și debarcări de trupe, ce se vor face la gara Iași în dílele de 17, 24 și 31 Mai cu regimintele 7 cälărăși și 8 de artilerie, va asista d. colonel Násturel ca delegat special al ministrului de réșboiú.

Mórtea fiorosă a unui vice-procuror. Vice-procurorul *Debreczeni* Gyula din Teresiopol și-a făcut sfârșit vieții într'un mod fórte fioros. Urcase trenul dela Seghedin spre Palic, și în drum se aruncă din vagon afară; ajuns sub roțile trenului, ele i-au sfâșiat trupul în dece bucăți.

Un nenorocit accident. S'anunță din Bucuresci: Sâmbătă dimineța, la órele 10, un nenorocit accident s'a întâmplat pe platoul dela Cotroceni. Pe când artileria făcea exerciții pe acel platou, calul sublocotenentului Stănescu, din reg. 6 artilerie, spériindu-se, a trântit pe cälăreț. Cădút între tunuri, nenorocitul sublocotenent a fost călcat peste mijloc de rótele unui tun. Starea lui este din cele mai grave. El a fost transportat la Spitalul Militar.

Produțiune musicală — teatrală în Blășiú.

— 22 Maiú n.

Éri, Sâmbătă în 21 Maiú, elevele Internatului de fetețe din loc au arangiat o produțiune musicală-teatrală în sala de gimnastică dela gimnasiu, al cărei venit a fost destinat pentru Internatul de fetețe.

Produțiunea s'a început la 8 óre séra, fiind spațioasă sală înțesată de public, încât pot afirma, că la nici o produțiune din anul acesta nu a asistat atáta lume. Escelența Sa Metropolitul *Victor Mihályi* încă a fost de față împreună cu unii membri din capítul și secretarul metropolitan.

Publicul era deja adunat, când apărú pe scenă corul elevelor, condus de d-l profesor de musică I. Mureșianu și execută cu precisiune „*Țiganca*”, primul punct din program.

Al doilea punct a fost „*Racii Țiganului*”, decl. de *Iulia Câmpian*, elevă de cl. VIII. Ținéra d-șórá declamatóre a stors admirația și aplausele vii ale tuturor.

Ca al treilea punct a urmat: „*Bianca*” dramă în 2 acte de d-șóra M. de Metz. În executarea acestei drame s'au arátat talentele pentru scenă, de cari dispune Internatul. Tóte d-șórele diletante și-au achitat fórte bine rolurile. Cu deosebire a plăcut presentarea și achitarea rolului „*Principesei Tiramonte*” din partea d-șórei *Emilia Ciobota*. Atát costumul original, cât și gestu-

rile și articulațiunea cuvintelor au întrecut tóte așteptările. — O aparițiune gentilă a fost d-șóra *Maria Ripean* în rolul *Michaeliei*, nepóta Paolei. Nu cu mai puțin succes și-au achitat rolurile și d-șórele: *Veturia I. Lazar* (Paola órbă); *Silvia Drăgan* (Angiolina); *Augusta Cosma* (Beatrice Malfati) și *Leontina Măcelar* (Barhara, cameriera principesei). În genere, tóte d-șórele diletante au fost viu aplaudate.

Penultimul punct a fost: „*Polca franceză*”, executată de orchestra studenților, ér punctul din urmă; „*Madona de Lourdes*”, tablou viu.

Înfișarea viuă a „*Madonei de Lourdes*” a fost ceva de admirat. Intreg publicul a erupt în strigáte de „bravo” și „sê trăsescă”, încât a trebuit sê se mai ridice încă-odată cortina. — În decursul serii, între punctele din program, orchestra studenților ne-a delectat cu cântări frumoase.

Meritul principal la reușita atât de bună a produțiunii îl are D-na directórá *Solomon*, care cu un zel neobosit a lucrat în acest scop. Nu mai puțin merit are d-l profesor de musică I. *Mureșianu*. Venitul material a fost frumos, dér și mai frumos a fost cel moral.

Produțiunea s'a terminat la 11½ óre nópte. A fost o sérá frumoasă și Blășenii s'au sciut folosi de ea, participând în număr fórte mare și încurajând prin această asemenea întreprinderi frumoase.

— Silian. —

Concurs.

Conform §-lui 17 lit. b. din Statute, și concludului Nr. 23 p. b. al adunării generale, ținută în Blășiú la 27 și 28 August 1895, pentru ocuparea postului de secretar I al Asociațiunii, se publică concurs cu următoarele condiții:

- 1) Secretarul I, ale cărui agende sunt prevédute în §. 28 al Statutelor, va trebui sê aibă séu cualificație academică, séu sê fie cunoscut ca bărbat de litere.
- 2) Nu póte ocupa și altă funcțiune împreună cu serviciu de birou.
- 3) Va bineficia de: a) salariu anual fl. 1200 în rate lunare anticipative b) cuartir liber séu relut de cuartir fl. 300 — în 4 rate trilonare.
- 4) Postul se va ocupa cu 1 Ian. 1899 pe timp nedeterminat.

Reflectanții au de a-și înainta documentele subsemnatului comitet până la 1 Iulie st. n. 1898.

Din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, ținută în Sibiu la 12 Maiú 1898.

Dr. Beu.
secr. II.

Literatură.

A apărut Nr. 23 din revista pentru familie „*Fóia pentru toți*” cu următorul bogat sumar: Cântec vechiú, Flor. I. Becescu; S'a stins iubirea „, G. Demetrescu-Mugur; 10 Maiú (Convorbiri sêptémánale), Lică; O căsătorie „fin de siécle”, Nicolae Dalegiu; Scrisóre către d-l Stănescu, B. G. Assan; Iertarea, traducere de I. Achimescu; O dimineța de Maiú, I. Achimescu; Deșteptarea, Teodorescu G. Dem.; Note asupra începutului carierei lui „Alexandru Dumas”; Iuțeli comparate, Nicolae Dalegiu; Șepcarul și Maimuțele, O liceană; Anecdótă; Petre Ispirescu, Dela Vrancea; Jidanul cälare (anecdótă populară), Th. D. Speranță; Snóve; Spicuir; Sciința de petrecere; Richard Wagner și revoluția socială, I. S.; Care e omoritorul (roman); Tribuna tinerimei; Jocuri și petreceri; Poșta redacției; Publicații. etc. etc.

Résboiul ispano-american.

Escadra spaniolă la Cuba.

Escadra spaniolă de sub conducerea admiralului *Cervera* a făcut o manevră fórte bine reușită. Pe când flota americană își pierdea timpul cu bombardarea lui Puerto-Ricco, *Cervera* cu cele 7 corábii, cari for-

méză escadra lui, a ajuns norocos în portul *Santiago de Cuba*, la țérnul sudic al insulei, încunjurând ori-ce atac cu corábii americane, cari circulă în Oceanul Atlantic.

Ajungând la Santiago, admiralul *Cervera* a comunicat telegrafic cu guvernatorul insulei asupra apărării unitare pe uscat și mare. Aici s'a provédut tot-odată corábiiile cu cărbuní și — a plecat, după cum spune o scire telegrafică mai nouă.

Că încátro a plecat, nu se scie cu siguranță. Se crede însă, că și-a luat direcția către Havanna, unde va fi ajuns de sigur până acum.

Escadra Americanilor.

Pe când Spaniolilor li-a succes sê ajungă la Cuba, Americanii se pregătesc de asemenea pentru o luptă mare navală decisivă.

Din Washington se telegraféază, că escadra americană din Oceanul Atlantic s'a unit cu corabia de réșboiú „*Oregon*”. Admiralul *Sampson* a primit ordin strict dela guvernul séu, sê împiedece cu ori-ce preț strébaterea escadre spaniole în portul dela Havanna. În Key-West flota lui *Sampson* s'a provédut din greu cu cărbuní.

Spaniolii se așteptă, ca Americanii sê taie cablul lângă Cuba; în cazul acesta drept revanș ei vor tăia cablul lângă *Galleston*.

Momente mari decisive.

Din tóte părțile se așteptă acum momente mari decisive. Fiá-care órá, fiá-care minut apropie pe inimizé. Dêcă Americanilor le va succede sê surprindă pe Spaniolii în drum spre Havanna, se va da de sigur o mare luptă navală între ei. Nu se scie însă cu siguranță, dêcă *Cervera* va ține cu ori-ce preț sê încerce întrarea în portul dela Havanna, ori-că va continua de-ocamdată cu manevrele sale pe oceanul deschis, vrénd astfel sê zăpăcescă pe Americanii și sê-i desorienteze asupra adevératelor lui ținte.

Programul noului guvern spaniol.

Dêcă cuvintele lui *Sagasta*, pronunțate în ședința dela 21 I. c. a Senatului din Madrid, se vor împlini, atunci putem sê ne așteptăm încá de aici înainte la un réșboiú cu durată lungă. Étä ce díse *Sagasta*:

„Réșboiú, ori imbecilitate, între aceste două puteam numai sê alegem, și Spania a fost silită a primi provocarea Americii, care n'are päreche în istorie și care constituie un atentat brutal în contra Spaniei. Guvernul spaniol însă nici-odată nu va încheia pace, dêcă nu se va lása neatinsă integritatea teritorială a patriei. În cazul acesta suntem hotărâți a lupta până la cele din urmă”.

În cuvintele acestea se exprimă programul noului guvern spaniol.

DIVERSE.

Un portret din timpuri preistorice. Dílele acestea cunoscutul antropolog Riviére a ținut o prelegere fórte interesantă într'o ședința a societății antropologice din Paris. El vorbi despre săpăturile sêvêșite în departamentul Dologne, — săpături, cari au avut drept rezultat descoperirea mai multor relicvii din timpuri preistorice. Acestă încá n'ar fi ceva deosebit. Momentul cel mai interesant al descoperirilor îl face însă un portret, ce a fost aflat printre relicvii și care de asemenea datéază din timpurile preistorice. Portretul constă din schițarea contururilor unui chip omenesco prin șgárieturi pe-o bucată de os. Acestă este cea mai vechiă operă de artă cunoscută până acum. Portretul de-almintrelea nu presentă nici o abatere mai însemnată dela chipul ómenilor de azi.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Gregoriu Malor.**

Medic român în Karlsbad.

Medic universal
Dr. Nicolae Comșa.
KARLSBAD,
Weinhaus, Sprudelgasse.

Cursul la bursa din Viena.

Din 21 Mai 1898.

Table of stock market prices in Vienna, listing various securities and their values.

Cursul pieței Brașov.

Din 23 Mai 1898.

Table of market prices in Brașov, including exchange rates and commodity prices.

Advertisement for 'Apa amară purgativă „Francisc Iosif”' (Bitter Purgative 'Francisc Iosif'), mentioning a professor and a medal.

Advertisement for 'ANUNCIURI (insertiuni și reclame)' (Announcements) with details on subscription and advertising rates.

Arverési hirdetményi kivonat. A brassói kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közölné...

AVIS! Prenumeratiunile la Gazeta Transilvaniei se potu face și acinoi ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Mai 1898.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta - Predeal, Copșa-mică - Sibiu - Avrig - Făgăraș, etc.) and train times.

Notă: Orele însemnate în stânga stațiilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus.